

Toespraak van ICAN op de Nobelprijsceremonie in Oslo

-Volledige tekst-

Op 10 december werd de Nobelprijs voor de Vrede 2017 overhandigd aan de 'International Campaign to Abolish Nuclear Weapons' (ICAN), een internationale koepelorganisatie die ijvert voor de afschaffing van kernwapens en waarvan Vrede vzw een actief lid is. Na een intensieve internationale campagne werd in 2017 eindelijk een internationaal kernwapenverbod gestemd binnen de Verenigde Naties. De uitreiking van de Nobelprijs voor de Vrede aan ICAN is dan ook een duidelijk signaal. De toespraak van de laureaat werd tijdens de uitreikingsceremonie gegeven door Beatrice Fihn, directeur van ICAN, en Setsuko Thurlow, een overlever van het Amerikaanse atoombombardement op Hiroshima in 1945. Dit is de transcriptie (red.)

Beatrice Fihn

Majesteiten, leden van het Noorse Nobelcomité, geachte gasten. Vandaag is het een grote eer om de Nobelprijs voor de Vrede 2017 in ontvangst te nemen namens de duizenden inspirerende mensen die deel uitmaken van de International Campaign to Abolish Nuclear Weapons. Samen hebben we ontwapening gedemocratiseerd en hervormen we het internationaal recht.

We danken het Noorse Nobelcomité van harte voor het erkennen van ons werk en het verlenen van momentum aan onze cruciale missie. We willen diegenen honoreren die zo genereus hun tijd en energie in deze campagne gestoken hebben. We bedanken moedige ministers van Buitenlandse Zaken, diplomaten, het Rode Kruis en de Rode Halve Maan, VN-functionarissen, academici en experts met wie we in partnerschap hebben samengewerkt om ons gemeenschappelijk doel te bereiken. En we bedanken iedereen die toegewijd is aan het bevrijden van de wereld van deze vreselijke dreiging.

Op tientallen plaatsen over heel de wereld – in raketsilo's begraven in onze aarde, op duikboten die onze oceanen doorkruisen en aan boord van vliegtuigen die hoog in onze lucht vliegen- liggen 15.000 objecten ter vernietiging van de mensheid. Misschien is het de enormiteit van dit feit, misschien is het de moeilijk voor te stellen schaal van de gevolgen, die er toe leidt dat velen deze grimmige realiteit gewoon aanvaarden. We gaan door met ons dagelijks leven zonder te denken aan de instrumenten van waanzin overal om ons heen. Want het is waanzin om onszelf door deze wapens te laten regeren. Veel critici van onze beweging suggereren dat wij irrationeel zijn, idealisten zonder voeling met de werkelijkheid. Dat nucleair bewapende staten hun wapens nooit zullen opgeven. Maar wij vertegenwoordigen de *enige* rationale optie. Wij vertegenwoordigen diegenen die weigeren te accepteren dat nucleaire wapens een vaste waarde zijn in onze wereld, diegenen die weigeren hun lot te verbinden met een lanceringscode van een aantal regels. De onze is de enige mogelijke realiteit. Het alternatief is ondenkbaar. Het verhaal van nucleaire wapens zal een einde kennen, en het hangt van ons af welk einde het zal worden. Zal het het einde van nucleaire wapens zijn of het einde van ons? Eén van deze dingen zal gebeuren. De enige rationele handelwijze is stoppen met het leven onder omstandigheden waarin onze wederzijdse vernietiging slechts één impulsieve driftbui verwijderd is.

Vandaag wil ik over drie zaken praten: angst, vrijheid en de toekomst.

Zoals zij die ze bezitten vrij toegeven is het echte nut van nucleaire wapens hun vermogen om angst op te wekken. Wanneer ze refereren naar hun “afschrikkend” effect, huldigen de voorstanders van nucleaire wapens angst als een oorlogswapen. Ze verklaren hanig hun bereidheid om in een flits duizenden mensenlevens uit te roeien. Nobelprijswinnaar [schrijver] William Faulkner zei toen hij zijn prijs in ontvangst nam in 1950: “Er is alleen de vraag 'wanneer zal ik opgeblazen worden?'”. Maar sindsdien heeft deze universele angst plaatsgemaakt voor iets dat nog gevaarlijker is: ontkenning. Weg is de angst voor een plotsklapse Armageddon, weg is het evenwicht tussen twee blokken [ten tijde van de Koude Oorlog] dat gebruikt werd als de justificatie voor nucleaire afschrikking, weg zijn de nucleaire schuilkelders. Maar een ding blijft: de duizenden en duizenden kernkoppen die ons met die angst vervulden. Het risico op het gebruik van nucleaire wapens is vandaag nog groter dan aan het einde van de Koude Oorlog. In tegenstelling tot de periode van de Koude Oorlog worden we vandaag geconfronteerd met veel meer nucleair bewapende staten, terroristen en cyberoorlogsvoering. Dit alles maakt ons minder veilig.

Het leren leven met deze wapens in blinde aanvaarding is onze volgende grote fout geweest. Angst is rationeel. De dreiging is reëel. We hebben tot nog toe een nucleaire oorlog kunnen vermijden, maar niet dankzij behoedzaam leiderschap, wel door geluk. Vroeg of laat, als we nalaten om te ageren, zal on geluk opraken.

Een moment van paniek of onvoorzichtigheid, een verkeerd geïnterpreteerde opmerking of een gekrenkt ego, zou ons gemakkelijk onvermijdelijk kunnen leiden naar de vernietiging van volledige steden. Een berekende militaire escalatie zou kunnen leiden tot de willekeurige massamoord op burgers.

Als slechts een klein deel van de huidige nucleaire wapens zou gebruikt worden, dan zou het roet en de rook van de vuurstormen tot hoog in de atmosfeer reiken – de oppervlakte van de aarde zou voor meer dan een decennium afkoelen, verduisteren en uitdrogen. Voedingsgewassen zouden verwoest worden en miljarden mensen zouden riskeren uit te hongeren. Toch blijven we leven in ontkenning van deze existentiële dreiging.

In zijn toespraak naar aanleiding van zijn Nobelprijs voor Literatuur daagde Faulkner al wie na hem zou komen uit. Alleen door de stem van de mensheid te zijn, zei hij, kunnen we angst verslaan, kunnen we de mensheid helpen overleven. ICAN's plicht is om deze stem te zijn – de stem van de mensheid en het humanitair recht; om te spreken in naam van burgers. Door een stem te geven aan dat humanitair perspectief zullen we een einde stellen aan angst, een einde aan ontkenning. En tenslotte een einde aan kernwapens

Dat brengt me tot mijn tweede punt: vrijheid. Zoals de 'International Physicians for the Prevention of Nuclear War' -de eerste antikernwapenorganisatie ooit die deze prijs won- hier op het podium verklaarden in 1985: “Wij artsen, protesteren tegen de schande dat de hele wereld gegijzeld gehouden wordt. We protesteren tegen de morele obsceniteit van het feit dat ieder van ons voortdurend bedreigd wordt met uitsterven.” Deze woorden gelden nog steeds in 2017. We moeten opnieuw de vrijheid opeisen om niet te moeten leven als gevangenen van een dreigende vernietiging. De mens -geen vrouw!- heeft

nucleaire wapens ontwikkeld om anderen te kunnen controleren, maar in plaats daarvan worden wij door hen beheerst.

Er werden ons valse beloftes gedaan. Door de gevolgen van het gebruik van deze wapens zo ondenkbaar te maken, zou elk conflict onwenselijk worden. Er werd ons gezegd dat ze ons zouden bevrijden van oorlog. Maar verre van het voorkomen van oorlog, brachten deze wapens ons gedurende de Koude Oorlog net meerdere keren op de rand ervan. En in deze eeuw blijven deze wapens ons in de richting drijven van oorlog en conflict. In Irak, in Iran, in Kasjmir, in Noord-Korea. Het bestaan van deze wapens spoort anderen aan om de nucleaire wedloop te vervoegen. Ze beschermen ons niet, ze veroorzaken conflicten.

Zoals collega Nobelprijswinnaar Martin Luther King ze op dit podium omschreef in 1964: "Deze wapens zijn zowel genocidaal als suïcidaal". Ze zijn het pistool van een gek dat permanent op onze slaap gericht staat. Deze wapens werden verondersteld ons vrij te houden, maar ze ontzeggen ons onze vrijheden. Het is een belediging voor de democratie om geregeerd te worden door deze wapens. Het zijn slechts wapens. En net zoals ze gecreëerd werden door een geopolitieke context, kunnen ze even gemakkelijk weer geëlimineerd worden door ze in een humanitaire context te plaatsen. Dat is de taak die ICAN zichzelf heeft gesteld.

En het derde punt waarover ik wens te spreken is de toekomst. Ik heb de eer om dit podium vandaag te delen met Setsuko Thurlow, die het haar levensdoel heeft gemaakt om te getuigen over de horror van een nucleaire oorlog. Zij en de hibakusha [Japanse benaming voor de slachtoffers die de atoomaanvallen op de steden Hiroshima en Nagasaki in 1945 overleefden], stonden aan het begin van het verhaal en het is onze collectieve uitdaging om ervoor te zorgen dat ze ook getuige zullen zijn van het einde ervan. Zij herbeleven het pijnlijke verleden opnieuw en opnieuw [in hun vele getuigenissen], zodat wij een betere toekomst zouden kunnen creëren. Er zijn honderden organisaties die samen, net als ICAN, vooruitgang boeken op weg naar die toekomst. Er zijn duizenden onvermoeibare campagnevoerders over de hele wereld die elke dag werken om deze uitdaging te verwezenlijken. Er zijn miljoenen mensen in de wereld die schouder aan schouder gestaan hebben met die campagnevoerders om honderden miljoenen anderen te tonen dat een andere toekomst mogelijk is. Zij die zeggen dat deze toekomst niet mogelijk is, moeten uit de weg gaan van al wie die toekomst aan het verwezenlijken is.

Als hoogtepunt van deze grassroots-inspanning -dankzij de actie van gewone mensen- heeft het hypothetische een stap in de richting van de werkelijkheid gezet dit jaar, toen 122 naties een VN-verdrag onderhandelden en vastlegden dat deze massavernietigingswapens verbiedt. Het Verdrag inzake het Verbod van Nucleaire Wapens biedt een weg vooruit op een moment van grote mondiale crisis. Het is een lichtpunt in donkere tijden. En meer dan dat, biedt het ons een keuze. Een keuze tussen twee eindes: een einde aan nucleaire wapens of een einde aan ons. Het is niet naïef om in deze eerste keuze te geloven. Het is niet irrationeel om te denken dat nucleaire staten kunnen ontwapenen. Het is niet idealistisch om het leven te verkiezen boven angst en vernietiging: het is een *noodzaak*.

Eenieder van ons wordt geconfronteerd met deze keuze. En ik roep alle landen op om zich aan te sluiten bij het Verdrag inzake het Verbod op Kernwapens. Verenigde Staten, verkies vrijheid boven angst. Rusland, verkies ontwapening boven vernietiging. Groot-Brittannië, verkies de rechtsstaat boven onderdrukking. Frankrijk, verkies mensenrechten boven terreur. China, verkies rede boven irrationaliteit. India, verkies zin boven zinloosheid. Pakistan, verkies logica boven Armageddon. Israël, verkies gezond verstand boven vernietiging. Noord-Korea verkies wijsheid boven de ondergang. Aan de naties die geloven dat ze beschut zitten onder de paraplu van nucleaire wapens: gaan jullie medeplichtig zijn aan jullie eigen vernietiging of aan de vernietiging van anderen in jullie naam? Aan alle naties: kies voor een einde aan nucleaire wapens in plaats van een einde aan ons!

Dit is de keuze die het Verdrag inzake het Verbod op Nucleaire Wapens vertegenwoordigt. Sluit u aan bij dit verdrag. Wij burgers leven onder de paraplu van leugens. Kernwapens garanderen onze veiligheid niet, ze vervuilen onze landen en het water, vergiftigen onze lichamen en leggen beslag op ons recht op leven. Aan alle burgers van de wereld: vervoeg ons en eis van uw regering dat ze de kant kiest van de menselijkheid en dit verdrag ondertekent. We zullen niet rusten voor alle staten zich aangesloten hebben, zich aan de zijde van de rede geschaard hebben.

Er is geen enkele natie die er vandaag trots mee uitpakt een staat te zijn die chemische wapens bezit. Er is geen enkele staat die beweert dat het acceptabel is om in extreme omstandigheden het zenuwgas sarin in te zetten. Er is geen enkele natie die zich het recht toe-eigent om de pest of polio los te laten op zijn vijand. En dat komt omdat er internationale normen zijn vastgelegd, omdat percepties daardoor veranderd zijn. En nu hebben we, eindelijk, een ondubbelzinnige norm tegen kernwapens. Het zetten van monumentale stappen vooruit, begint nooit met universele overeenstemming. Met elke nieuwe ondertekenaar en elk jaar dat voorbijgaat, zal deze nieuwe realiteit zich verankeren. Dit is de weg vooruit. Er is maar één manier om het gebruik van nucleaire wapens te voorkomen: verbiedt ze en elimineer ze. Nucleaire wapens zijn nu, net als chemische wapens, biologische wapens, clustermunitie en landmijnen, illegaal. Hun bestaan is immoreel. Hun afschaffing ligt in onze handen.

Het einde is onvermijdelijk. Maar zal dat einde het einde zijn van nucleaire wapens of van ons? We moeten er één kiezen. Wij zijn een beweging voor rationaliteit. Voor democratie. Voor de bevrijding van angst. Wij zijn campagnevoerders van 468 organisaties die werken aan het vrijwaren van de toekomst, en wij zijn de vertegenwoordigers van de morele meerderheid: de miljarden mensen die leven verkiezen boven de dood, die samen getuige zullen zijn van het einde van kernwapens.

Dankuwel.

Setsuko Thurlow

Majesteiten. Geachte leden van het Noorse Nobelcomité. Mijn collega campagnevoerders, hier en over heel de wereld. Dames en heren. Het is een grote eer om deze prijs in ontvangst te nemen, samen met Beatrice, in naam van alle opmerkelijke mensen die samen de ICAN-beweging vormen. Jullie geven me allemaal zo'n enorme hoop dat we het

tijdperk van de nucleaire wapens tot een einde kunnen -en zullen- brengen. Ik spreek als lid van de familie van de hibakusha – diegenen onder ons die het miraculeuze geluk hadden de atoombombardementen op Hiroshima en Nagasaki te overleven. Al meer dan zeven decennia zetten we ons in voor de totale afschaffing van nucleaire wapens.

We verklaarden ons solidair met al wie te lijden had onder de productie en het testen van deze gruwelijke wapens, overal in de wereld. Mensen van plaatsen met al lang vergeten namen, zoals Moruroa, Ekker, Semipalatinsk, Maralinga, Bikini. Mensen wiens gronden en zeeën bestraald werden, op wiens lichamen geëxperimenteerd werd, wiens culturen voor altijd verstoord werden. We waren niet tevreden met onze rol als slachtoffers. We weigerden te wachten op een onmiddellijk, vurig einde of op de trage vergiftiging van onze wereld. We weigerden om onverrichter zake en angstig te wachten terwijl de zogenaamde grote mogendheden ons door het nucleaire schemerlicht leidden en ons gevaarlijk dicht bij de nucleaire nacht brachten. We verzetten ons. We deelden onze verhalen van overleving. We zeiden: de mensheid en nucleaire wapens kunnen niet naast elkaar bestaan.

Vandaag wil ik dat jullie in deze zaal de aanwezigheid voelen van al diegenen die het leven lieten in Hiroshima en Nagasaki. Ik wil dat jullie, boven en rondom ons een grote wolk van een kwart miljoen zielen voelen. Elke persoon had een naam. Elke persoon werd door iemand geliefd. Laten we verzekeren dat hun dood niet voor niets is geweest.

Ik was net 13 jaar oud toen de Verenigde Staten de eerste atoombom dropte op mijn stad Hiroshima. Ik kan me die ochtend nog levendig herinneren. Om 8u15 zag ik een verblindende blauwwitte flits vanuit het raam. Ik herinner me het gevoel dat ik in de lucht zweefde. Toen ik bij bewustzijn kwam in de stilte en in het donker, bleek ik vast te zitten onder het ingestorte schoolgebouw. Ik begon de zwakke kreten van mijn klasgenoten te ontwaren: “Moeder, help me. God, help me”. Dan voelde ik plotseling handen die mijn schouders aanraakten en hoorde een man die zei: “Niet opgeven! Blijven doorzetten! Ik ben aan het proberen je te bevrijden. Zie je het licht dat door die opening komt? Kruip er zo vlug als je kan naartoe.” Terwijl ik naar buiten kroop stonden de ruïnes in brand. De meeste van mijn klasgenoten werden levend verbrand. Overal om mij heen zag ik totale, onvoorstelbare verwoesting. Processies van spookachtige figuren schuifelden voorbij. Gruwelijk verwonde mensen, ze bloedden, waren verbrand, zwart en gezwollen. Delen van hun lichamen ontbraken. Vlees en huid hing van hun botten. Sommigen met hun oogbollen in hun handen. Sommigen met opengebarsten buiken en darmen die eruit hingen. De smerige stank van verbrand mensenvlees vulde de lucht.

Zo werd mijn geliefde stad met één bom van de kaart geveegd. De meeste inwoners waren burgers die verbrand, verdampt, gecarboniseerd werden – onder wie leden van mijn eigen familie en 351 van mijn schoolgenoten. In de weken, maanden en jaren die volgden zouden er nog vele duizenden sterven, vaak op willekeurige en mysterieuze manieren, van de vertraagde effecten van [radioactieve] straling. Tot op vandaag overlijden overlevers ten gevolge van straling.

Altijd wanneer ik aan Hiroshima denk is het eerste beeld dat me te binnen schiet mijn vier jaar oude neefje Eiji – zijn kleine lichaam vervormd tot een onherkenbare homp vlees. Hij bleef met een zwakke stem smeken om water tot zijn dood hem uit zijn lijden verlostte.

Voor mij vertegenwoordigt hij alle onschuldige kinderen in de wereld die op dit eigenste moment bedreigd worden door nucleaire wapens. Elke seconde van elke dag brengen nucleaire wapens iedereen waarvan we houden en alles wat ons dierbaar is in gevaar. We mogen deze waanzin niet langer tolereren.

Door onze pijn en de loutere strijd om te overleven – en onze levens herop te bouwen vanuit de assen- geraakten wij, hibakusha, ervan overtuigd dat we de wereld moesten waarschuwen voor deze apocalyptische wapens. Telkens opnieuw deelden we onze getuigenissen. Maar toch weigerden sommigen Hiroshima en Nagasaki te beschouwen als gruweldaden – als oorlogsmisdaden. Ze aanvaardden de propaganda dat het “goede bommen” waren die een “rechtvaardige oorlog” hadden beëindigd. Het was deze mythe die leidde tot de desastreuze kernwapenwedloop – een wedloop die tot vandaag voortduurt.

Negen naties dreigen nog altijd volledige steden te verbranden, het leven op aarde te vernietigen, onze mooie wereld onbewoonbaar te maken voor toekomstige generaties. De ontwikkeling van nucleaire wapens betekent voor een land niet de verheffing tot grootsheid, maar de afdaling naar de donkerste diepten van verdorvenheid. Deze wapens zijn geen noodzakelijk kwaad, ze zijn het ultieme kwaad.

Op zeven juli van dit jaar was ik overweldigd door blijdschap toen een grote meerderheid van de naties in de wereld stemden voor de adoptie van het Verdrag voor het Verbod op Nucleaire Wapens. Na de mensheid op zijn slechtst gezien te hebben, was ik die dag getuige van de mensheid op zijn best. Wij hibakusha hebben tweeënzeventig jaar op het verbod gewacht. Laat dit het begin van het einde zijn voor nucleaire wapens.

All verantwoordelijke leiders *zullen* dit verdrag ondertekenen. En de geschiedenis zal streng oordelen over zij die het verwerpen. Hun abstracte theorieën zullen de genocidale realiteit van hun praktijken niet langer maskeren. “Afschrikking” zal niet langer beschouwd worden als iets anders dan een afschrikmiddel voor ontwapening. We zullen niet langer leven onder een paddenstoelwolk van angst.

Aan de autoriteiten van nucleair bewapende naties – en aan hun medeplichtigen onder de zogenaamde “nucleaire paraplu”- zeg ik het volgende: Luister naar onze getuigenis. Neem onze waarschuwing in acht. En weet dat uw acties gevolgen hebben. Jullie maken allen een integraal deel uit van een systeem van geweld dat de mensheid in gevaar brengt. Laat ons allemaal alert zijn voor de banaliteit van het kwaad. Aan alle president en eerste ministers van alle landen, ik smeed jullie: Sluit je aan bij dit verdrag, elimineer voor altijd de dreiging van nucleaire uitroeiing.

Toen ik als 13-jarig meisje vastzat in het smeulende puin, bleef ik volhouden. Ik bleef me in de richting van het licht bewegen. En ik overleefde. Ons licht nu, is het verbodsverdrag. Aan iedereen in deze zaal en iedereen die luistert in de wereld, herhaal ik de woorden die naar me geroepen werden in de ruïnes van Hiroshima: "Geef niet op! Blijf doorzetten! Zie je het licht? Kruip er naartoe!"

Vanavond, als we door de straten van Oslo marcheren met brandende fakkels, laten we elkaar volgen uit de donkere nacht van nucleaire terreur. Welke obstakels we ook

tegenkomen, we zullen blijven bewegen, blijven doorzetten en dit licht blijven delen met anderen. Dit is onze passie en onze toewijding, dat onze enige waardevolle wereld het overleeft.

Vertaling Vrede vzw

Een gratis proefnummer van het tijdschrift van Vrede vzw kunt u hier aanvragen:

<https://www.vrede.be/proefnummer>